

Το «λάθος» του ΔΝΤ

ΑΡΧΕΙΟ ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ 10.02.2013

Πολλά έχουν γραφεί για τη «λάθος συνταγή» του ΔΝΤ που υποεκτίμησε την επίπτωση της δημοσιονομικής προσαρμογής στο ΑΕΠ (τον «πολλαπλασιαστή»), βυθίζοντας την οικονομία σε δίνη ύφεσης και νέων μέτρων. Ιδιαίτερα μετά την ανακοίνωση ότι τα φορολογικά έσοδα τον Ιανουάριο είναι ανησυχητικά χαμηλότερα από τον στόχο, ακούγεται το επιχείρημα ότι πρέπει να τερματιστεί η λιτότητα και να ληφθούν μέτρα ανάσχεσης της ύφεσης. Ποιος όμως ευθύνεται για το μαπαράζ νέων φόρων και τις οριζόντιες περικοπές σε μισθούς και συντάξεις; Από την αρχή της εφαρμογής του προγράμματος σταθεροποίησης το ΔΝΤ τονίζει την ανάγκη συρρίκνωσης του κράτους και περιορισμού της φοροδιαφυγής. Γι αυτό το Μνημόνιο περιλαμβάνει συγκεκριμένους στόχους μείωσης του προσωπικού στο Δημόσιο, ενώ το ΔΝΤ έχει στείλει 19 αποστολές τεχνικής βοήθειας για τη φορολογική διοίκηση από τον Μάιο του 2010 έως σήμερα. Για τα απογοητευτικά αποτελέσματα στους δύο αυτούς κρίσιμους τομείς ευθύνεται αποκλειστικά η κυβέρνηση και όχι το ΔΝΤ.

Τι θα άλλαζε αν είχε χρησιμοποιηθεί υψηλότερος πολλαπλασιαστής από την αρχή του προγράμματος; Θα είχε γίνει σαφές ότι χρειαζόμαστε μακρύτερη περίοδο προσαρμογής και διαγραφή χρέους. Και πάλι όμως θα έπρεπε να μηδενίσουμε το πρωτογενές έλλειμμα, που ξεπερνούσε τα 20 δισ. ευρώ το 2009, διότι απλούστατα κανείς δεν θα ήταν πρόθυμος να μας δανείζει αιωνίως αυτό το ποσό. Ο πολλαπλασιαστής εξαρτάται και από τη σύνθεση της δημοσιονομικής προσαρμογής. Οι οικονομετρικές μελέτες δείχνουν ότι τα προγράμματα σταθεροποίησης που βασίζονται κυρίως στην περικοπή των δαπανών έχουν μικρότερη αρνητική επίπτωση στο ΑΕΠ, και επομένως μεγαλύτερη πιθανότητα επιτυχίας, από αυτά που βασίζονται στην αύξηση των φόρων (Alesina & Ardagna, NBER 2009). Η σύνθεση των δαπανών έχει και αυτή σημασία: η μείωση δημοσίων επενδύσεων επιβαρύνει το ΑΕΠ περισσότερο από τη μείωση καταναλωτικών δαπανών. Το μείγμα προσαρμογής που επέλεξε η Ελλάδα, με τη συνεχή περικοπή του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων και το μαπαράζ νέων φόρων, ήταν συνταγή για τη μέγιστη δυνατή μείωση του ΑΕΠ.

Όσο για τα μέτρα ανάσχεσης της ύφεσης, πρέπει να γίνει κατανοητό ότι η ανάπτυξη δεν θα έρθει με περισσότερα δανεικά, αλλά με ιδιωτικές επενδύσεις που θα δημιουργήσουν νέο πλούτο και θέσεις εργασίας. Αναπτυξιακή πολιτική αποτελούν οι μεταρρυθμίσεις, που θέτουν τις βάσεις για μία οικονομία προσανατολισμένη προς τις επενδύσεις και τις εξαγωγές αντί για το χρεοκοπημένο μοντέλο του κρατισμού και της κατανάλωσης με δανεικά. Μία εύκαμπτη αγορά εργασίας και ένα ρυθμιστικό πλαίσιο φιλικό προς την επιχειρηματικότητα θα διευκόλυναν τη μετακίνηση του εργατικού δυναμικού προς τους εξωστρεφείς κλάδους και επιχειρήσεις. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις όμως καθυστέρησαν πολύ για να μη θιγούν συνδικαλιστικά και συντεχνιακά συμφέροντα. Το αποτέλεσμα ήταν να βαθύνει η ύφεση και η προσαρμογή της οικονομίας σε χαμηλότερα επίπεδα δανεισμού να προέλθει από τη μείωση της ζήτησης, όχι από την αύξηση της προσφοράς.

Αν το ΔΝΤ έκανε ένα λάθος, αυτό ήταν ότι υποχώρησε μπροστά στην επιμονή της κυβέρνησης να μειώνει το έλλειμμα με οριζόντιες περικοπές και νέους φόρους αντί να συρρικνώσει το κράτος και να πατάξει τη φοροδιαφυγή. Το ΔΝΤ έθεσε απλώς τους στόχους για το έλλειμμα και επέτρεψε στην κυβέρνηση να επιλέξει τα μέτρα προκειμένου να διατηρήσει την κυριότητα του προγράμματος. Όταν έγινε προφανές ότι η φοροδοτική ικανότητα της οικονομίας είχε εξαντληθεί, το ΔΝΤ ζήτησε από την κυβέρνηση να επικεντρωθεί στις περικοπές δαπανών στο δεύτερο Μνημόνιο που συμφωνήθηκε τον Μάρτιο του 2012. Το Δημόσιο συνεχίζει όμως να ζει παρασιτικά, επιβαρύνοντας υπέρμετρα τον ιδιωτικό τομέα, καθυστερώντας πληρωμές. Χρειάζεται π.χ. η Ελλάδα τέσσερα κρατικά τηλεοπτικά κανάλια; Κάθε μισθός που πληρώνεται χωρίς αντίστοιχη παραγωγή έργου επιβαρύνει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Αντί να περιορίσει το υπερτροφικό Δημόσιο, η κυβέρνηση αναζητεί έσοδα για να το συντηρήσει.

Η ολιγωρία που έχει επιδείξει η κυβέρνηση στην εφαρμογή τόσο του πρώτου όσο και του δεύτερου Μνημονίου είναι υπεύθυνη για την παρατεταμένη αβεβαιότητα, τις απλήρωτες υποχρεώσεις και τη βαθιά ύφεση. Η αβεβαιότητα κορυφώθηκε πέρυσι με τις δύο εκλογικές αναμετρήσεις και τις παρατεταμένες ενδοκυβερνητικές διαπραγματεύσεις για τα μέτρα περικοπής των δαπανών. Τη στιγμή που η χώρα βρισκόταν στα πρόθυρα εξόδου από την Ευρωζώνη, ποιος επρόκειτο να επενδύσει; Η έλλειψη εμπιστοσύνης και η πιστωτική ασφυξία οφείλονται στη δυσπιστία των αγορών ως προς τη δυνατότητα να μπει τάξη στο δημοσιονομικό χάος και να εφαρμοστούν οι διαρθρωτικές αλλαγές που απαιτούνται για να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα. Η Πορτογαλία και η Ιρλανδία, που προσέφυγαν στο ΔΝΤ και στην Ε.Ε. μετά την Ελλάδα, έχουν ήδη καταφέρει να επιστρέψουν στις κεφαλαιαγορές.

Οποιος και να φταίει, το γεγονός παραμένει ότι το Μνημόνιο αναπροσαρμόστηκε ήδη δύο φορές ώστε να λάβει υπόψη τη βαθύτερη από την αναμενόμενη ύφεση. Η πρώτη έγινε τον Μάρτιο του 2012 με το κούρεμα του χρέους και τη δεύτερη δανειακή σύμβαση, και η δεύτερη τον Δεκέμβριο του 2012 όταν συμφωνήθηκε η επιμήκυνση του προγράμματος κατά δύο χρόνια, η επιπλέον χρηματοδότηση, η μείωση του επιτοκίου και η αναβολή της αποπληρωμής των δανείων, η επαναγορά ομολόγων, και η υπόσχεση ότι θα υπάρξει νέα μείωση του χρέους εφόσον η Ελλάδα εφαρμόσει το πρόγραμμα. Με άλλα λόγια, η προσαρμογή του προγράμματος σε υψηλότερο πολλαπλασιαστή έχει ήδη γίνει. Οποιαδήποτε προσπάθεια για νέα αναδιαπραγμάτευση θα ενίσχυε τη δυσπιστία για τη βούληση της Ελλάδας να τηρεί τα συμφωνημένα και θα έσβηνε κάθε ελπίδα να ανακτήσουμε την αξιοπιστία μας ως ισότιμο μέλος της Ευρωζώνης.

Αυτοί που ισχυρίζονται ότι το «λάθος» του ΔΝΤ δικαιολογεί εγκατάλειψη του Μνημονίου είναι οι ίδιοι που αναζητούν ευθύνες για την κρίση σε εξωτερικούς παράγοντες (κερδοσκόποι, τοκογλύφοι, Μέρκελ κ.λπ.), διότι αρνούνται να αποδεχτούν το τέλος της μεταπολιτευτικής ευδαιμονίας. Η σκανδαλολογία χρησιμοποιείται ως άλλοθι για να μην αντιμετωπιστούν τα πραγματικά προβλήματα. Αντί να ερευνηθεί αν η κυβέρνηση έκρυβε το πραγματικό ύψος του ελλείμματος πριν από την κρίση, ερευνάται αν το «φούσκωσε» μετά την κρίση. Αντί να ελεγχθούν οι δικαιούχοι της λίστας Λαγκάρντ ερευνάται ποιος αφαίρεσε τρία ονόματα από τη λίστα. Το νέο άλλοθι είναι ο «πολλαπλασιαστής».

* Η κ. Μιράντα Ξαφά είναι σύμβουλος Επενδύσεων E.F. Consulting και μέλος της κεντρικής επιτροπής της ΔΡΑΣΗΣ.